

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І  
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Кафедра глобальної економіки**

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**  
Декан факультету аграрного менеджменту  
Анатолій ОСТАПЧУК  
25.05. 2024 р.



**«СХВАЛЕНО»**  
на засіданні кафедри глобальної економіки  
Протокол № 15 від «15» травня 2024 р.  
Завідувач кафедри  
Наталія ВДОВЕНКО

**«РОЗГЛЯНУТО»**  
Гарант ОІ  
«Адміністративний менеджмент»  
Олена КОВТУН

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**АГРАРНА ПОЛІТИКА**

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»  
Спеціальність 073 Менеджмент  
Освітня програма Адміністративний менеджмент  
Факультет аграрного менеджменту  
Розробники: к.г.н., доцент Перегуда Ю.А.

Київ – 2024 р.

## Опис навчальної дисципліни «Аграрна політика»

<b>Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь</b>		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	073 «Менеджмент»	
Освітня програма	Адміністративний менеджмент	
<b>Характеристика навчальної дисципліни</b>		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
<b>Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання</b>		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	2	2
Семестр	3	1
Лекційні заняття	<i>20 год</i>	8
Практичні, семінарські заняття	<i>10 год</i>	<i>16</i>
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	<i>120 год</i>	<i>126 год</i>
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3	

## 1. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета дисципліни: оволодіння теоретичними та методологічними основами формування та реалізації аграрної політики держави, вміннями оцінювати її ефективність та обґрунтовувати вибір тих чи інших заходів державного регулювання.

Завдання дисципліни «Аграрна політика» спрямовані на формування у студентів знань, навичок і компетенцій, необхідних для розуміння та аналізу державної політики в аграрному секторі, а також для розробки та реалізації ефективних заходів у цій сфері.

### ***Набуття компетентностей:***

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати завдання та проблемні питання у галузі аграрного менеджменту та управління агровиробництвом як на національному, так і міжнародному рівні, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК1. Вміння обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, у тому числі у відповідності до міжнародних стандартів;

СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани;

СК4. Здатність до ефективного;

СК6. Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми;

СК10. Здатність управляти організацією та її розвитком.

### ***Програмні результати навчання (ПРН):***

ПРН3. Проектувати ефективні системи управління організаціями;

ПРН7. Організовувати та здійснювати комунікації з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті;

ПРН9. Вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами;

ПРН14. Здатність здійснювати діяльність в аграрній сфері з дотриманням вимог законодавства;

ПРН15. Вміти аналізувати й структурувати проблеми організації, ухвалювати управлінські рішення та забезпечувати умови їх реалізації;

ПРН16. Вміти визначати: інституційні характеристики організації (тобто її цілі і завдання, форму власності, розміри, структуру), її функціональні сфери (закупівля, виробництво, логістика, маркетинг, фінанси, людські ресурси тощо) та їхні взаємозв'язки; критерії, відповідно до яких здійснюється оцінювання внутрішнього середовища підприємства, і пов'язувати результати з аналізом навколишнього середовища (тобто здійснювати SWOT-аналіз, аналіз внутрішнього і зовнішнього ланцюжка створення вартості тощо).

## 2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

-повного терміну денної (заочної) форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тиж ні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
<b>Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні засади формування аграрної політики</b>														
<b>Тема 1.</b> Теоретичні основи аграрної політики		12	2					10	18	1	2			15
<b>Тема 2.</b> Методологічні засади формування та оцінки аграрної політики		14	2	2				10	18	1	2			15
<b>Тема 3.</b> Інструменти регулювання агропродовольч ого ринку		24	2	2				20	18	1	2			15
<b>Тема 4.</b> Основні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору економіки		26	4	2				20	18	1	2			15
<b>Разом за змістовим модулем 1</b>		<b>76</b>	<b>10</b>	<b>6</b>				<b>60</b>	<b>72</b>	<b>4</b>	<b>8</b>			<b>60</b>

<b>Змістовий модуль 2. Особливості формування та основні напрями розвитку аграрної політики України, окремих іноземних країн та їх блоків</b>												
<b>Тема 5.</b> Аграрна політика окремих іноземних країн та їх блоків (США-ЄС)		22	2				20	20	1	2		17
<b>Тема 6.</b> Аналіз розвитку аграрної політики України		26	4	2			20	20	1	2		17
<b>Тема 7.</b> Макроекономічні чинники розвитку аграрної політики України		14	2	2			10	20	1	2		17
<b>Тема 8.</b> Сучасні виклики суспільства та аграрна політика		12	2				10	18	1	2		15
<b>Разом за змістовим модулем 2</b>		<b>74</b>	<b>10</b>	<b>4</b>			<b>60</b>	<b>78</b>	<b>4</b>	<b>8</b>		<b>66</b>
<b>Усього годин</b>		<b>150</b>	<b>20</b>	<b>10</b>			<b>120</b>	<b>150</b>	<b>8</b>	<b>16</b>		<b>126</b>

### 3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<b>Теоретичні основи аграрної політики.</b> Особливості сільськогосподарського виробництва, що зумовлюють необхідність державного регулювання галузі. Вплив природних умов на сільськогосподарське виробництво. Сучасний стан і тенденції розвитку аграрного виробництва. Довгострокова та короткострокова аграрна проблема.	-
2	<b>Методологічні засади формування та оцінки аграрної політики.</b> Інституціональні основи формування та розвитку аграрної політики. Інституціональні основи формування аграрної політики. Системно-синергетичні засади розвитку агропродовольчої сфери. Аргументи на користь і проти державного регулювання аграрної сфери.	2
3	<b>Інструменти регулювання агропродовольчого ринку.</b> Система заходів державного регулювання АПК. Заходи державного регулювання внутрішнього агропродовольчого ринку, що мають вплив на рентабельність сільськогосподарського виробництва і заходи, що не мають вплив на рентабельність сільськогосподарського виробництва. Державні закупівлі сільськогосподарської продукції, прямі цінові субсидії виробникам. Наслідки державного втручання в сільськогосподарське виробництво та завдання аналізу аграрної політики держави. Класифікація інструментів регулювання аграрного виробництва. Цінова політика на агропродовольчому ринку: завдання та основні інструменти. Становлення системи ціноутворення в агропромисловому комплексі України. Встановлення верхньої та нижньої межі ціни на агропродовольчі товари. Державний адміністративний контроль за цінами: мінімальна ціна, максимально допустима ціна. Регулювання ринків виробничих ресурсів, що використовуються в сільськогосподарському виробництві.	2
4	<b>Основні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору економіки.</b> Методики оцінки рівня регуляторної політики аграрного сектору. Показники кількісної оцінки рівня державного регулювання аграрного сектору. Показник субсидування виробників. Агрегований розмір підтримки.	2
5	<b>Аграрна політика окремих іноземних країн та їх блоків (США-ЄС).</b> Особливості державного регулювання аграрної політики США. Державне регулювання аграрної політики країн-членів ЄС. Директивні вимоги ЄС у сфері аграрної політики.	-
6	<b>Аналіз розвитку аграрної політики України.</b> Аграрна політика у сфері земельних відносин. Суть земельної реформи та особливості її здійснення в Україні. Вдосконалення механізму відносин у системі «землеволодіння - землекористування - землевикористання». Основні напрями реструктуризації інвестиційної політики в аграрному секторі України. Основні сфери структурної перебудови АПК України.	2
7	<b>Макроекономічні чинники розвитку аграрної політики України.</b> Політико-економічний аспект аграрних перетворень. Суть аграрної реформи та основні чинники, що на неї впливають. Особливості земельної	2

	реформи в Україні, законодавче забезпечення розвитку інфраструктури ринку землі сільськогосподарського призначення. Реформування відносин власності в аграрному секторі України. Макроекономічні та інституційні чинники аграрної реформи. Структура сільськогосподарського виробництва в Україні та структурна політика держави. Орієнтації пореформеного розвитку аграрної сфери. Трансформація державного регулювання аграрної сфери.	
8	<b>Сучасні виклики суспільства та аграрна політика.</b> Світовий досвід у забезпеченні національної та світової продовольчої безпеки. Глобалізаційні виклики. Регуляторна політика конкурентоспроможного виробництва біопалива. Інноваційний розвиток аграрної сфери. Моделювання впливу політичних рішень на аграрний сектор за допомогою моделі AGMEMOD.	-

#### 4. Теми самостійних робіт

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<b>Теоретичні основи аграрної політики.</b> Аграрна політика як складова економічної політики держави. Поняття, сутність та принципи аграрної політики. Елементи аграрної політики держави. Мета та особливості аграрної економіки.	10
2	<b>Методологічні засади формування та оцінки аграрної політики.</b> Вибір пріоритетів та групи інтересів в аграрній політиці. Модель процесу формування аграрної політики. Основні завдання та система цілей аграрної політики держави. Оцінка ефективності аграрної політики.	10
3	<b>Інструменти регулювання агропродовольчого ринку.</b> Способи досягнення рентабельності сільськогосподарського виробництва. Державне регулювання агропродовольчих ринків. Заходи державного регулювання, що стимулюють попит на сільськогосподарську продукцію і заходи, що обмежують пропозицію сільськогосподарської продукції. Інструменти обмеження пропозиції сільськогосподарської продукції: виробнича квота, обмеження на використання сільськогосподарської землі. Інструменти щодо підвищення попиту на сільськогосподарську продукцію на внутрішньому ринку.	20
4	<b>Основні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору економіки.</b> Показники оцінки цінової підтримки аграрної політики. Показники оцінки рівня регулювання ринку засобів виробництва. Узагальнюючі показники оцінки рівня державного регулювання.	20
5	<b>Аграрна політика окремих іноземних країн та їх блоків (США-ЄС).</b> Спільна сільськогосподарська політика ЄС. Світовий досвід у забезпеченні національної та світової продовольчої безпеки.	20
6	<b>Аналіз розвитку аграрної політики України.</b> Створення нових форм землеволодіння і господарювання в межах існуючих земельних відносин. Основні етапи реформування земельних відносин в	20

	Україні. Роль держави у здійсненні земельної реформи. Методика грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів.	
7	<b>Макроекономічні чинники розвитку аграрної політики України.</b> Оцінка рівня державної підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні. Регіональні особливості реалізації аграрної політики. Законодавча та нормативно-правова база сучасної аграрної політики України. Роздержавлення та приватизація як складові реформування економічних відносин в АПК. Передумови роздержавлення і приватизації. Складові процесу роздержавлення і приватизації.	10
8	<b>Сучасні виклики суспільства та аграрна політика</b> Політика сталого розвитку сільських територій. Роль підприємництва у формуванні локальних механізмів сільського розвитку.	10

### 5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати;
- розрахункові роботи;
- захист практичних робіт.
- сертифікат проходження неформального навчання.
- сертифікат проходження неформального навчання здобувачів вищої

освіти.

### 6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- оцінювання поточних результатів самостійної роботи студентів щодо освоєння програмного матеріалу дисципліни;
- неформальне навчання здобувачів вищої освіти.

### 7. Методи оцінювання.

- екзамен, як один із форм підсумкового контроль знань здобувачів вищої освіти;
- модульне тестування, як один із форм поточного контроль знань проводиться з метою виявлення якості навчального процесу та його результатів у міжсесійний період під час аудиторних занять;
- реферати, есе у випадку пропусків занять здобувачів вищої освіти з поважних причин;
- захист практичних робіт.
- усне або письмове опитування;
- сертифікат проходження неформального навчання здобувачів вищої



освіти.

**8. Розподіл балів**, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

Рейтинг здобувача вищої освіти	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни  $R_{\text{дис}}$  (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) знавчальної роботи  $R_{\text{нр}}$  (до 70 балів):  $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$ .

### 9. Навчально-методичне забезпечення

1. Методичні вказівки для самостійної роботи та підготовки до семінарських і практичних занять з дисципліни «Аграрна політика» 2019 р.

2. Чміль А.С. Методичні рекомендації щодо вивчення моделі AGMEMOD, Україно-німецький агрополітичний діалог; Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2019. 72 с.

3. Курс лекцій з дисципліни «Аграрна політика». <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4901>

4. Аграрна політика. Робочий зошит для виконання індивідуальних завдань для студентів. К.: НУБіП України. 2023. 84 с.

### 10. Рекомендовані джерела інформації

1. Аграрна політика: навчальний посібник / С.М. Кваша, А.Д. Діброва, О.В. Нів'євський, П. А. Мартишев . – Київ:НУБіП України, 2022. 316 с.

2. Розвиток аграрної політики України в умовах Євроінтеграції [Текст] : монографія / А. Д. Діброва [та ін.] ; За ред.: А. Д. Діброви, В. Є. Андрієвського; Національний університет біоресурсів і природокористування України. К. : ТОВ "Інтердрук", 2014. 568 с.

3. Долаючи обмеження: засади адаптивних рішень та систем: [монографія] / [А.Д. Діброва та ін.]; за ред. А. Д. Діброви, В. Є. Андрієвського; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Ін-т розвитку адаптивних систем Київ, 2020. 896 с.

4. Діброва А. Д., Крилов Я. О., Діброва Л. В., Діброва М. А. Регулювання ринку зерна України в умовах глобальних викликів: монографія. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2020. 160 с.

5. Закон України “Про основні засади державної аграрної політики на періоддо 2015 року” № 2982-IV від 18 жовтня 2005 року.

6. Закон України “Про державну підтримку сільського господарства України” № 191-VIII від 12 лютого 2015 року.

7. Закон України “Про зерно та ринок зерна в Україні” №37-IV від 4

липня 2002 року із змінами та доповненнями.

8. Закон України “Про молоко та молочні продукти” № 1870-IV від 24 червня 2004 року із змінами і доповненнями.

9. Сус Т., Ємець О., Мовчун С., Онишко С., Цюпа О. Формування стратегії інноваційного розвитку аграрного сектора та фінансування її реалізації. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 6(47). С. 150-159.

10. Шабатура Т. Розвиток експортного потенціалу аграрного сектору національної економіки в умовах економічної глобалізації. *Економічний вісник Причорномор'я*. 2021. № 1. С. 138-146.

11. Dibrova A., Davydenko N., Nehoda Y., Titenko Z. Financial provision for competitiveness of agricultural enterprises. *Intellectual Economics* 2020, Volume 14, Issue 1, 2020, Pages 67-75 (база Scopus). DOI: <https://doi.org/10.13165/IE-20-14-1-04>